

UO‘K: 37.013.42+37.018

KASABA UYUSHMALARINING XODIMLAR IJTIMOY-IQTISODIY MANFAATLARINI HIMOYA QILISHDAGI O‘RNI

Yuldasheva Diyora

Farg‘ona davlat universiteti katta o‘qituvchi

ORCID ID 0009-0006-3525-5582

diyora.30031991@mail.ru

998 94 654 8008

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21174690>

Annotatsiya. Ushbu maqolada kasaba uyushmalarining xodimlarning ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlarini himoya qilishdagi o‘rni, mehnat munosabatlarini takomillashtirishdagi ahamiyati hamda aholi bandligi va ijtimoiy himoyani ta’minlashdagi vazifalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy islohotlar sharoitida kasaba uyushmalari faoliyatini rivojlantirishning dolzarb masalalari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: kasaba uyushmasi, mehnat munosabatlari, ijtimoiy himoya, bandlik, xodimlar manfaatlari, jamoa shartnomasi, iqtisodiy islohotlar, mehnat huquqlari.

РОЛЬ ПРОФСОЮЗОВ В ЗАЩИТЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНТЕРЕСОВ РАБОТНИКОВ

Аннотация. В статье рассматривается роль профсоюзов в защите социально-экономических интересов работников, их значение в совершенствовании трудовых отношений, обеспечении занятости населения и социальной защиты. Также анализируются актуальные вопросы развития деятельности профсоюзов в условиях современных экономических реформ.

Ключевые слова: профсоюз, трудовые отношения, социальная защита, занятость, интересы работников, коллективный договор, экономические реформы, трудовые права.

THE ROLE OF TRADE UNIONS IN PROTECTING THE SOCIO-ECONOMIC INTERESTS OF EMPLOYEES

Abstract. This article examines the role of trade unions in protecting the socio-economic interests of employees, their importance in improving labor relations, and their contribution to employment and social protection. It also analyzes current issues related to the development of trade union activities in the context of modern economic reforms

Key words: trade union, labor relations, social protection, employment, employee interests, collective agreement, economic reforms, labor rights.

Kirish. Bozor iqtisodiyoti sharoitida xodimlarning mehnat huquqlari va ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonda kasaba uyushmalari mehnatkashlar va ish beruvchilar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi muhim institut sifatida faoliyat yuritadi. Ular xodimlarning munosib mehnat sharoitlariga ega bo‘lishi, ish haqi va ijtimoiy kafolatlarining ta’minlanishida muhim o‘rin tutadi.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar va mehnat bozoridagi o'zgarishlar kasaba uyushmalari faoliyatini yanada takomillashtirishni talab etmoqda. Shu bois kasaba uyushmalarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi rolini o'rganish dolzarb ahamiyatga ega.

Asosiy qism: Kasaba uyushmalari xodimlarning mehnat, ijtimoiy va iqtisodiy manfaatlarini himoya qiluvchi jamoat tashkiloti hisoblanadi. Ularning asosiy vazifalaridan biri ish beruvchi va xodimlar o'rtasida ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish hamda mehnat munosabatlarida muvozanatni ta'minlashdir.

Jamoa shartnomalari va kelishuvlar orqali kasaba uyushmalari xodimlarning ish haqi, mehnat sharoiti, dam olish va ijtimoiy himoya masalalarida manfaatlarini ifoda etadi. Bu esa korxonalarda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash va mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, kasaba uyushmalari bandlikni ta'minlash, mehnat muhofazasi talablariga rioya etilishini nazorat qilish hamda xodimlarning kasbiy malakasini oshirish bo'yicha tadbirlarni amalga oshiradi. Ayniqsa, iqtisodiy transformatsiya jarayonlarida xodimlarni qayta tayyorlash va yangi kasblarga o'qitish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi mehnat bozoriga yangi talablarni qo'yimoqda. Shu munosabat bilan kasaba uyushmalari xodimlarning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish, masofaviy mehnat sharoitlarida ularning huquqlarini himoya qilish va yangi ish shakllariga moslashish jarayonida faol ishtirok etmoqda.

Biroq kasaba uyushmalari faoliyatida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim xodimlarning kasaba uyushmalari faoliyatidagi ishtirokining sustligi, mehnat qonunchiligi bo'yicha huquqiy bilimlarning yetarli emasligi hamda iqtisodiy jarayonlarning tezkor o'zgarishi yangi yondashuvlarni talab etadi.

Xulosa: Kasaba uyushmalari xodimlarning ijtimoiy-iqtisodiy manfaatlarini himoya qilishda, mehnat munosabatlarini tartibga solishda va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ularning samarali faoliyati mehnatkashlarning farovonligini oshirish, mehnat unumdorligini yuksaltirish va iqtisodiy rivojlanishga xizmat qiladi.

Kelgusida kasaba uyushmalari faoliyatini yanada takomillashtirish, ijtimoiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish hamda xodimlarning huquqiy va iqtisodiy savodxonligini oshirish orqali mehnat bozorining barqaror rivojlanishiga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi.
2. O'zbekiston Respublikasi “Kasaba uyushmalari to'g'risida”gi Qonuni.
3. O'zbekiston Kasaba uyushmalari Federatsiyasi faoliyatiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar.
4. International Labour Organization (ILO). *World Employment and Social Outlook*, 2024.
5. OECD. *Employment Outlook*, 2024.
6. Xolmo'minov Sh.R. Mehnat iqtisodiyoti. – Toshkent, 2022.
7. Abdurahmonov Q.X. Inson resurslarini boshqarish. – Toshkent, 2023.